

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Mitteformaalse ja informaaalse õppimise käigus omandatud oskuste ja kvalifikatsioonide valideerimine – organiseeritud kodanikuühiskonna praktiline panus”

(omaalgatuslik arvamus)

(2016/C 013/09)

Raportöör: Pavel TRANTINA

Kaasraportöör: Marie ZVOLSKÁ

22. jaanuaril 2015 otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse järgmises küsimuses:

„Mitteformaalse ja informaaalse õppimise käigus omandatud oskuste ja kvalifikatsioonide valideerimine – organiseeritud kodanikuühiskonna praktiline panus”

(omaalgatuslik arvamus).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon võttis arvamuse vastu 17. juunil 2015.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 510. istungjärgul 16. ja 17. septembril 2015 (16. septembri 2015 istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 212, erapooletuks jäi 8.

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on veendunud, et tähelepanu tuleks pöörata mitteformaalse ja informaaalse õppe väljundite kindlakstegemisele, dokumenteerimisele, hindamisele ja lõpuks väärtustamisele võimalikult võrreldaval viisil, mis on arusaadav kõigile asjaosalistele, eriti tööandjatele ja haridusasutustele.

1.2. Liikmesriigid peaksid andma eri vanuses ja eri kvalifikatsioonitasemega inimestele võimaluse oma mitteformaalse ja informaaalse õppe väljundite valideerimiseks. See võib nõuda täiendavat koostööd mitteformaalse ja informaaalse õppe pakkujate, ametiasutuste ja muude huvitatud isikute vahel, sealhulgas sellistes küsimustes nagu rahastamine ja tunnustamine.

1.3. Komitee kutsub üles toetama kõiki sidusrühmi, eriti sotsiaalpartnereid ja muid kodanikuühiskonna organisatsioone, et teavitada selliste oskuste tunnustamise kasulikkusest ja võimaldada neil osaleda aktiivselt riiklike kvalifikatsioonirahastamise koostamisel ja kutsekvalifikatsioonide kindlaksmääramisel.

1.4. Kodanikele tuleb anda asjaomast teavet oskuste tunnustamise kasutegurite kohta ning võimaluste ja mehhanismide kohta, kuidas seda teha. Komitee soovib liikmesriikidel laiendada niisuguseid suuniseid ja nõustamist pakkuvate asutuste ringi ning kaasata eeskätt tööhõivetalitused, noorsoo teabekeskused, haridusasutused, tööandjad, ametiühingud, karjäärinõustamiskeskused, noorte- ja naisteorganisatsioonid, sisserändajaid ja puudega inimesi toetavad organisatsioonid ning riigiasutused.

1.5. Selle eelduseks on hea riiklik õigusraamistik, mille abil tagatakse formaalse õppe ning informaaalse ja mitteformaalse õppe käigus saadud tunnistuste võrdväarsus. See asjaolu seab märkimisväärseid nõudmisi valideerimisprotsesside kvaliteedile ning neid protsesse tuleks ka rahaliselt toetada näiteks Euroopa Sotsiaalfondi kaudu.

1.6. Komitee kutsub haridusasutusi, eriti kutsekeskharidus- ja rakenduskõrgharidusasutusi ning ülikoole üles edendama informaaletselt omandatud oskuste ja teadmiste valideerimist. ELil on palju heade tavade näiteid selles valdkonnas ja neid tuleks levitada.

1.7. Komitee on veendunud, et kollektiivlääbirääkimistel ja sotsiaaldialoogil ametiühingute ja tööandjate vahel võib olla oluline roll mitteformaalse ja informaalsete hariduse ning pidevõppe valdkonnas. Selle abil tuleks tegeleda mitteformaalse ja informaalsete õppimise tunnustamisega, kuna see on oluline panus arutellu tööalase konkurentsivõime ja vahendite üle selle edendamiseks.

1.8. Noorte suurt tööpuudust arvestades tuleb luua võimalused koostööks avaliku ja erasektori tööhõiveasutuste, (eelkõige noorte) vabatahtlike organisatsioonide ja tööandjate vahel. See võib aidata suurendada vabatahtlikes organisatsioonides omandatud mitteformaalse hariduse ja informaalsete õppe nähtavust ja teadlikkust selle tähtsuse ja väärtuse kohta ning tugevdada vastastikust usaldust.

1.9. Toetada tuleb selliste enesehindamisvahendite arendamist ja kasutamist, mis aitavad inimestel kindlaks määrata ja kirjeldada kodanikuühiskonna organisatsioonides osalemise käigus omandatud õpiväljundite olemust. Komitee on juba toetanud Euroopa oskuste passi loomist ja ka vahendit „Europassi kogemused”. Seetõttu on komitee pettunud, et Euroopa Komisjon on Europassi kogemusi käsitleva ettevalmistava töö peatanud, ja kutsub komisjoni üles seda algatust teoks tegema.

2. Sissejuhatus: mitteformaalne ja informaalne õpe

2.1. Hoolimata praegusest ebasoodsast majanduslikust ja sotsiaalsest olukorrast paljudes ELi riikides, kus isegi formaalne haridus ei taga töökoha leidmist tööturul, on komitee seisukohal, et EL ei saa endale lubada nende varjatud aarete tunnustamata jätmist, mida kujutavad endast mitteformaalsel või informaalsetel viisil omandatud kogemused ja oskused.

2.2. Selline tunnustamine võib pakkuda uusi võimalusi iseäranis teatavatele ebasoodsas olukorras olevatele inimrühmadele (naised, sisseerandajad, noored, eakamad töötajad). Siiski ei tohiks tekitada tühje lootusi, et tunnustatud oskusi on võimalik tööturul kiiresti maksma panna. See nõuab majandus- ja sotsiaalpoliitikat, mis on suunatud rohkem investeringutele, kvaliteetsete töökohtade loomisele ning vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse ohu vähendamisele. Kõnealused poliitikameetmed peavad samas edendama ja toetama haridus-, koolitus- ja ümberõppesüsteemi tugevdamist.

2.3. Komitee tugineb selles osas olulisele dokumendile ehk nõukogu 20. detsembri 2012. aasta soovitusel mitteformaalse ja informaalsete õppe valideerimise kohta⁽¹⁾. Soovituses rõhutatakse, et „[m]itteformaalse ja informaalsete õppe käigus omandatud õpiväljundite, nimelt teadmiste, oskuste ja pädevuste valideerimine võib mängida olulist rolli tööalase konkurentsivõime ja liikuvuse edendamisel, samuti motivatsiooni suurendamisel elukestvaks õppeks, eelkõige sotsiaal- majanduslikult ebasoodsas olukorras olevate või madala kvalifikatsiooniga inimeste hulgas. [A]sjakohaste teadmiste, oskuste ja pädevuste valideerimine [on] veelgi väärtuslikum panus, mille abil parandada tööturu toimimist, edendada liikuvust ning tõhustada konkurentsivõimet ja suurendada majanduskasvu.”

2.4. Nõukogu seisukoha järgi on määrav tähtsussidusrühmadel, kellel on oluline roll mitteformaalse ja informaalsete õppe võimaluste lihtsustamisel ja õppimisega seotud valideerimismenetlustes ning kelle hulka kuuluvad tööandjate liidud, tööandjad, ametiühingud, tööstus-, kaubandus- ja käsitöökojad, kutsekvalifikatsioonide valideerimise protsessiga ning õpiväljundite hindamise ja sertifitseerimisega seotud riigiasutused, tööhõivetalitused, noorteorganisatsioonid, noorsootöötajad, üldhariduse ja kutseõppe pakkujad ning samuti kodanikuühiskonna organisatsioonid.

2.5. Nagu on märgitud nõukogu 2012. aasta soovitusel, peaksid liikmesriigid „kehtestama 2018. aastaks – kooskõlas riigi olukorra ja eripäradega ning nagu nad peavad asjakohaseks – mitteformaalse ja informaalsete õppe valideerimise meetmed, mis võimaldavad isikutel

— valideerida mitteformaalse ja informaalsete õppe käigus, sealhulgas vajaduse korral avatud haridusvahendeid kasutades omandatud oskused, teadmised ja pädevused;

— omandada täielik või – vajaduse korral – osaline kvalifikatsioon valideeritud mitteformaalse ja informaalsete õppe kogemuste alusel [–].”

⁽¹⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2012:398:0001:0005:ET:PDF>

2.6. Nõukogu soovitusel peaksid liikmesriigid „lisama, kui see on asjakohane, mitteformaalse ja informaalsete õppe valideerimise meetmetesse järgmised formatiivsed ja summaarsed elemendid, võimaldades igal isikul kasutada neid kas eraldi või koos, vastavalt tema vajadustele:

— isiku mitteformaalse ja informaalsete õppe käigus omandatud õpiväljundite *KINDLAKSTEGEMINE*;

— isiku mitteformaalse ja informaalsete õppe käigus omandatud õpiväljundite *DOKUMENTEERIMINE*;

— isiku mitteformaalse ja informaalsete õppe käigus omandatud õpiväljundite *HINDAMINE*;

— isiku mitteformaalse ja informaalsete õppe käigus omandatud õpiväljundite hindamise tulemuste *SERTIFITSEERIMINE* kvalifikatsiooni vormis, kvalifikatsiooni saamiseks vajalike ainepunktide alusel või muul asjakohasel viisil.”

Üksikisikutele ja organisatsioonidele, kes vastutavad valideerimise algatamise, arendamise, rakendamise ja toimimise eest, koostati 2009. aastal Euroopa suunised mitteformaalse ja informaalsete õppe valideerimise kohta ⁽²⁾ (ajakohastatud versioon aastast 2015). Asjaomased isikud tegutsevad mitmel tasandil – Euroopa, riigi, sektori ja kohalikul tasandil – ja mitmes valdkonnas – avalikus, era- ja vabatahtlikus sektoris, hariduse ja kutseõppe ning tööturuteenuste valdkonnas. Suuniste eesmärk on täpsustada valideerimise läbiviimise tingimusi ja teavitada sidusrühmi nende võimalustest protsessi eri etappides.

2.7. Komitee on mitmel korral tunnistanud mitteformaalse hariduse kasulikkust ning rõhutanud sellise hariduse tunnustamise tähtsust. Käesolev arvamus on aga esimene kord, kui komitee käsitleb seda teemat kõikehõlmavalt. Arvamuse eesmärk on võtta kokku tööandjate, töötajate ja kodanikuühiskonna organisatsioonide esindajate arvamus valideerimise praktilise korra kohta ning pakkuda välja nende seisukohast toimivad lahendused.

3. Mitteformaalse ja informaalsete õppe käigus omandatud oskused ja pädevused

3.1. Tootmise vähenemine spetsialiseerunud, oskustööjõudu vajavatel tegevusaladel, tehnoloogilised muutused ja teenuste sektori kasv tähendab seda, et 21. sajandi tööandjad panevad suuremat rõhku töötajate isiksusele või horisontaalsetele ja ülekantavatele oskustele. Suureneb ka pidevõppe ning väljaspool haridussüsteemi omandatud teadmiste ja oskuste valideerimise tähtsus.

3.2. Bathi ülikool ja GHK Consulting korraldasid 2012. aastal Euroopa Noortefoorumi tellimisel uuringu, milles käsitleti noorteorganisatsioonides omandatud mitteformaalse hariduse mõju noorte tööalasele konkurentsivõimele ⁽³⁾. Noorteorganisatsioonid on olulised sellise hariduse pakkujad. Seda tüüpi hariduse andmine noorteorganisatsioonides ei ole esmajoonel suunatud tööalase konkurentsivõime parandamisele, kuid nagu uuring näitas, võivad selle käigus saadud oskused aidata seda saavutada.

3.3. Uuringust selgus üldiselt, et oskused, mida tööandjad vajavad, vastavad selgelt neile oskustele, mida mitteformaalse ja informaalsete õppe sektor arendab. Kuuest kõige enam nõutud nn pehmest oskusest viis on need, mida arendavad noorteorganisatsioonid – ainus erand on arvutamisoskus. Nn pehmed oskused, mida tööandjad enim vajavad, on suhtlemine, organiseerimine ja planeerimine, otsuste tegemine, meeskonnatöö, usaldusväärsus/iseseisvus ja arvutamisoskus. Neid pehmeid oskusi nähakse eduka töötamise põhioskustena. Samuti edendatakse neis organisatsioonides teatavate isikuomaduste arengut, nii on näiteks isiklik motivatsioon, algatusvõime ja töökus isikuomadused, mis seostuvad usaldusväärse/iseseisvuse ja ettevõtlikkusega.

⁽²⁾ <http://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/4054>

⁽³⁾ http://issuu.com/yomag/docs/reportnfe_print

3.4. Informaalsel ja mitteformaalsel viisil õpivad pidevõppe protsessis kõik inimesed. Näiteks arendavad paljud naised (ja mehed) pereküsimuste lahendamisel oskusi, mida saab üle kanda töökohale, iseäranis sotsiaalteenuste vallas. Kui nad peavad koondamise või perega seotud olukorra pärast töökohta vahetama, saavad nad neid teadmisi kasutada uuele tööle üleminekul või – naissoost sisserändajate puhul – oma esimese töökoha leidmisel. Komitee kutsus juba varem liikmesriike üles⁽⁴⁾ „kiirendama välismaal omandatud kutsekvalifikatsioonide ja kogemuste tunnustamise menetlusi, võimaldamaks naistel leida töö vastavalt nende oskustele ja ootustele, võttes arvesse asjaolu, et töö teatud sektorites (koristamine, lastehoid, eakate hooldamine, majutus ja toitlustus, põllumajandus jne) võib pakkuda võimalusi madalama kvalifikatsiooniga sisserändajatest naistele eeldusel, et kõnealused sektorid tuuakse välja mitteametlikku töö ulatuse alt, neid professionaliseeritakse ja väärtustatakse ning et naistele pakutakse koolitusi nimetatud valdkondades ja antakse võimalus oma karjääri edendamiseks.” Sotsiaalpartnereid kutsuti üles „lihtsustama kollektiivlepingutes sisserändajatest naiste kvalifikatsioonide tunnustamist”.

3.5. Informaalse ja mitteformaalse õppe edukaks valideerimiseks on oluline rohkem rõhuda õppe väljunditele. Seda on selgesõnaliselt soodustatud ka alates 2004. aastast ELi hariduse, koolituse ja tööhõive poliitilises tegevuskavas. Euroopa Kutseõppe Arenduskeskuse hiljutine uuring (mille aluseks oli 2013.–2015. aastal läbiviidud teadusuuring) näitab, et õpiväljunditele keskendumine muutub kogu Euroopas järjest tähtsamaks – näiteks riiklike kvalifikatsiooniraamistike koostamisel, kutseoskuste kindlaksmääramisel ja kirjeldamisel, õpiväljundite kasutamisel õppekavades ja hindamistes ning valideerimise võrdlusalusena. See peaks suurendama läbipaistvust, asjakohasust ja kvaliteeti ning suurendama avatust mitteformaalsele ja informaalsele haridusele. Praktilisel tasandil on oluline, et õppijatel oleksid selged eesmärgid: see tagab motivatsiooni, võimaldab teha paindlikke õppimisplaane ja suunata fookuse väljundite hindamisele. Samal ajal tuleb parandada õpetamise ja õppimise meetodeid ja protsesse, et tagada hariduse kõrge kvaliteet.

3.6. Sellest tulenevalt peaks rõhu asetama mitteformaalse õppe väljundite hindamisele ja registreerimisele viisil, mis on arusaadav kõigile asjaosalistele, eriti tööandjatele ja haridusasutustele. Seejärel saab väljundeid juhul, kui inimesed on sellest huvitatud ja selleks vajalikud tingimused on kehtestatud, tunnustada formaalse hariduse programmidega võrdsetel alustel standardsete kutsekvalifikatsioonidena.

4. Oskuste ja kvalifikatsioonide tunnustamise praktiline väljavaade

4.1. Suunised, eksperditeadmised ja teave

4.1.1. Liikmesriigid peaksid valideerimise protsessi raames tagama, et üksikisikutele ja organisatsioonidele oleksid kättesaadavad teave ja suunised valideerimise kasulikkuse ja selle võimaluste ning asjaomase korra kohta ning et mitteformaalse ja informaalse õppe valideerimist toetavad asjakohased suunised ja nõustamine, mis oleksid kergesti kättesaadavad.

4.1.2. Mitteformaalse ja informaalse õppe valideerimise meetmed tuleb kehtestada asjakohaselt, arvestades riigi, piirkonna ja/või kohalikke ning sektoripõhiseid vajadusi ja tingimusi.

4.1.3. Tuleb luua võimalused eri vanuses ja eri kvalifikatsioonitasemega inimeste osalemiseks. See võib nõuda täiendavat koostööd mittetulundussektori, ametiasutuste ja muude huvitatud isikute vahel, sealhulgas sellistes küsimustes nagu rahastamine ja valideerimine.

4.1.4. Inimesi tuleks teavitada vabatahtlikes organisatsioonides püsiva osalemise muust kasust. Isegi lühiajaline osalemine võib oluliselt mõjutada oskuste arengut ja suurendada tööalast konkurentsivõimet.

⁽⁴⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Sisserändajatest naiste kaasamine tööturule” (ELT C 242, 23.7.2015, lk 9).

4.1.5. Kooskõlastatult tuleb kaasata ka üldsus ja anda talle asjaomast teavet oskuste valideerimise kasutegurite ning selle tegemise võimaluste ja mehhanismide kohta. Komitee soovib liikmesriikidel laiendada niisuguseid suuniseid ja nõustamist pakkuvate asutuste ringi ja kaasata eeskätt tööhõivetalitused, noorsoo teabekeskused, haridusasutused, tööandjad, ametiühingud, karjäärinõustamiskeskused, vabatahtlikud organisatsioonid, noorteorganisatsioonid ja riigiasutused.

4.1.6. Juhendamine on valideerimisprotsessis oluline ja kasulik – eriti noorte jaoks – kõigil etappidel, alustades kindlaksmääramisest kuni sertifitseerimiseni. See peaks aitama

- inimestel määrata kindlaks nende vajadused ja motiveerida neid valideerimisprotsessis osalema;
- luua turvalise keskkonna usalduse suurendamiseks nõustajate vastu – need ei tohiks olla liiga institutsioonilised, et inimesed tunneksid ennast vabalt;
- kaasata asjakohaselt teavet valideerimise kui tunnustatud meetodi kohta, mis on suunatud koolituse läbinud inimestele, kasutades selleks olemasolevat teavet ja nõuandvaid mehhanisme – teisisõnu näidata valideerimist võimaliku teena, tekitamata sealjuures ebarealistlikke ootusi.

4.2. Sidusrühmade koordineerimine

4.2.1. Nõukogu seisukoha järgi peaksid liikmesriigid „edendama [kõigi] asjaomaste sidusrühmade [koordineerimist ja nende] kaasatust [valideerimise] elementide ja põhimõtete arendamisesse ja rakendamisesse. Selles protsessis osalemise edendamiseks

- *peaksid tööandjad, noorteorganisatsioonid ja kodanikuühiskonna organisatsioonid edendama ja hõlbustama töö või vabatahtliku tegevuse kaudu omandatud õpiväljundite kindlaksmääramist ja dokumenteerimist, kasutades selleks asjakohaseid liidu läbipaistvuse tagamise vahendeid, nagu Europassi raamistikus ja Noortepassi alusel loodud vahendid;*
- *peaksid hariduse ja koolituse pakkujad lihtsustama juurdepääsu formaalharidusele ja -koolitusele mitteformaalses ja informaales õpikeskkonnas omandatud õpiväljundite alusel ning vajaduse ja võimaluse korral tegema erandeid ja/või andma ainepunkte sellises õpikeskkonnas omandatud asjaomaste õpiväljundite eest.”*

4.2.2. Seetõttu peab komitee oluliseks kõigi sidusrühmade, eriti sotsiaalpartnerite ja muude kodanikuühiskonna organisatsioonide toetamist, et neid saaks teavitada valideerimise kasuteguritest ning et nad saaksid aktiivselt osaleda riiklike kvalifikatsiooniraamistike koostamisel ja kutsekvalifikatsioonide kindlaksmääramisel. Tegutsemine asjaosaliste suhtumise tõelise muutmise nimel võib olla väga keeruline, eriti liikmesriikides, kus seda valdkonda ei peeta prioriteetseks või kus juurdepääsu informaales või mitteformaalses õppe valideerimisele tegelikult riiklikult ei toetata. Kasulik oleks tagada platvorm/toetus vms neile, kes on selles valdkonnas riiklikul tasandil tehtud jõupingutustes juba edu saavutanud (näiteks katseprojektide kaudu).

4.3. Valideerimine ning riiklikud kvalifikatsiooniraamistikud ja -süsteemid

4.3.1. Liikmesriigid peaksid võimaldama inimestel omandada täieliku või – vajaduse korral – osalise kvalifikatsiooni valideeritud mitteformaalse ja informaales õppe kogemuste alusel. Nad peaksid tagama, et valideerimise meetmed on seotud riiklike kvalifikatsiooniraamistikega ja kooskõlas Euroopa kvalifikatsiooniraamistikuga ning et valideerimise meetmed ning formaalharidus- ja koolitussüsteemis kohaldatavad ainepunktisüsteemid, näiteks ECTS ja ECVET, on omavahel kooskõlas.

4.3.2. Iseäranis sotsiaalpartnereid ja muid kodanikuühiskonna organisatsioone tuleks riiklike kvalifikatsiooniraamistike kujundamisse kaasata võimalikult suurel määral ning neid nõuetekohaselt motiveerida. Mitme liikmesriigi kogemus näitab, et valideerimisprotsessi rakendamiseks sektori tasandil tuleb moodustada sektoripõhiste oskuste komiteed ja üksused, kuhu kuuluvad pädevad inimesed. Siis on võimalik koostada kindlaksmääratud valdkondades konkreetsete kutsealade riiklikke standardeid ja kutsekvalifikatsioone.

4.4. Valideerimise kvaliteedi tagamine

4.4.1. Liikmesriigid peaksid tagama selliste läbipaistvate kvaliteedi tagamise meetmete kehtestamise, mis oleksid kooskõlas kehtivate kvaliteedi tagamise raamistikega, sest seda tüüpi meetmega toetatakse usaldusväärseid, kehtivaid ja asjakohaseid hindamise meetodeid ja vahendeid. See tähendab peamiselt asjakohaseid õigusnorme – valideerimise õigusraamistikku ja tagatisi, mis on saadud Euroopa kvaliteediraamistiku põhjal välja töötatud riiklike kvalifikatsiooni-raamistikega kooskõlas oleva sertifitseerimise kaudu.

4.4.2. Komitee jaoks tähendab see seda, et formaalse ja informaalsete hariduse kaudu või mitteformaalse õppe käigus saadud tunnistustele tuleb tagada võrdsed tingimused. See asjaolu seab märkimisväärseid nõudmisi valideerimisprotsesside kvaliteedile ning neid protsesse tuleks ka rahaliselt toetada näiteks Euroopa Sotsiaalfondi kaudu.

4.5. Valideerimine haridusasutustes

4.5.1. Haridusasutused on valideerimises kesksel kohal. Nõukogu soovitusel kohaselt „peaksid hariduse ja koolituse pakkujad lihtsustama juurdepääsu formaalharidusele ja -koolitusele mitteformaalses ja informaalsetes õpikeskkonnas omandatud õpiväljundite alusel ning vajaduse korral ja võimalusel tegema erandeid ja/või andma ainepunkte sellises õpikeskkonnas omandatud asjaomaste õpiväljundite eest.”

4.5.2. Komitee kutsub kõrgkooli üles edendama informaalset omandatud oskuste ja teadmiste valideerimist. Siinjuures võib näiteks tuua Iirimaa. Iirimaa kõrghariduse riiklikus strateegias aastani 2030 toetatakse kõrghariduse ühiskondlikku suunitlust ning selle kaasamist ühiskonda laiemalt kui kõrghariduse ühte kolmest üksteisega seotud peamisest rollist. See on strateegias määratletud järgmiselt: „koostöö ettevõtjate, kodanikuühiskonna, riigi poliitika, kunsti-, kultuuri- ja spordivaldkonna ning kogukonna ja piirkonna haridusasutustega; see hõlmab järjest enam ka rahvusvahelisse tegevusse kaasamise tähtsustamist”⁽⁵⁾.

4.5.3. Siiski ei ole ainult ülikoolid need, kes võivad tunnustada mitteformaalse ja informaalset õppe väljundeid. Näiteks Malta tunnustatakse 2010. aasta septembris esitatud keskhariduse tunnistuse ja profiili raames mis tahes vormis õppimist keskkooli viie aasta jooksul. Nii formaalse kui ka mitteformaalse õppimise eest antakse ainepunkte, mis julgustavad edasi õppima ja omandama kõrghariduse.

4.6. Valideerimine seoses tööturuga

4.6.1. Nõukogu soovitusel rõhutatakse, kui tähtis on valideerimise rakendamine töökohal, ja soovitakse liikmesriikidel „edenda[d] ja [kõigi] asjaomaste sidusrühmade, näiteks tööandjate, ametiühingute, tööstus-, kaubandus- ja käsitöökodade ning kutsekvalifikatsioonide tunnustamise protsessiga seotud riiklike üksuste kaasatust. Tööandjad [peaksid] edendama ja hõlbustama töö [-] kaudu omandatud õpiväljundite kindlaksmääramist ja dokumenteerimist.”

4.6.2. Mitteformaalse ja informaalset õppe valideerimine võib olla kollektiivlepingute osa (nagu Madalmaades). See on suurepärane näide töötajatele valideerimisele juurdepääsu tagamise kohta ja aitab kaasa tõhusale personalijuhtimisele ettevõtetes. Tööandjad peaksid osalema aktiivselt teadmiste, oskuste ja pädevuste hindamises nii töökohal kui ka haridus- ja koolitusprogrammide koostamisel, sest see aitab parandada valideerimise väärtust ja suurendada usaldust selle vastu.

4.6.3. Kollektiivläbirääkimistel ja sotsiaaldialoogil ametiühingute ja tööandjate vahel võib olla oluline roll mitteformaalse ja informaalsete hariduse ning pidevõppe valideerimise protsessis. Konkreetne näide üleeuroopalisel tasandil on Euroopa Metallitöölised Liit (FEM), kes tegutseb mitteformaalse ja informaalsete õppimise tunnustamise huvides, kuna see on oluline panus arutellu tööalase konkurentsivõime ja vahendite üle selle edendamiseks.

⁽⁵⁾ National Strategy for Higher Education to 2030. www.hei.ie

4.6.4. Mõnes riigis võtavad ametiühinguaktivistid endale uue rolli: nad pakuvad tööajal nõustamisteenuseid ja peavad läbirääkimisi tööandjatega vaba juurdepääsu üle haridusvõimalustele töökohal. Austrias, Taanis, Soomes, Norras, Rootsis ja Ühendkuningriigis tegutsevad ametiühingute esindajad nn hariduse saadikutena: nad julgustavad töötajaid ennast täiendama ja jätkama võimalike puudujääkide kõrvaldamist nende oskustes ning nõustavad ettevõtteid koolitusvajaduste osas ⁽⁶⁾.

4.6.5. Arvestades tõika, et tööandjad hindavad vähese töökogemuse või ilma töökogemuseta noorte töölevõtmisel kõrgelt osalemist noorteorganisatsioonide tegevuses, tuleks seda osalemist toetada kui ühte võimalust, kuidas aidata noortel minna koolist üle tööle ⁽⁷⁾.

4.6.6. Peale selle tuleks kõigile, kes on huvitatud õpiväljundite valideerimisest, anda paremaid suuniseid ja juhiseid, et nad oskaksid töökohta taotlemisel esitada paremini mitteformaalsete ja informaalsete vahendite abil omandatud oskusi ja pädevusi ning mõistaksid paremini, kuidas need oskused töökeskkonnas kasuks tulevad ja aitavad neid konkreetsete tööülesannete täitmisel. Sellele protsessile saavad kaasa aidata karjäärinõustajad, nõustajad koolides ja ülikoolides, noorsoosektor ja tööhõivetalitused, aga ka tööandjad ja rahvusvahelised organisatsioonid. Nad saavad noori selles aidata ka teabe ja kasulike nõuannete andmisega.

4.7. Valideerimine vabatahtlikus sektoris

4.7.1. Nõukogu viitab oma soovitusel sellele, kui tähtis on vabatahtliku sektori aktiivne kaasamine valideerimise protsessi. „[N]oorteorganisatsioonid ja kodanikuühiskonna organisatsioonid [peaksid] edendama ja hõlbustama töö või vabatahtliku tegevuse kaudu omandatud õpiväljundite kindlaksmääramist ja dokumenteerimist, kasutades selleks asjakohaseid [-] läbipaistvuse tagamise vahendeid, nagu Europassi raamistikust ja Noortepassi alusel loodud vahendid.”

4.7.2. Inimesed peaksid olema teadlikumad sellest, kui kõrgelt hindavad tööandjad mitteformaalselt või informaalset, näiteks vabatahtliku tegevuse käigus omandatud oskusi ja pädevusi. See kehtib eeskätt madalama haridustasemega inimeste kohta, kes on vähem teadlikud sellist tüüpi tegevuse väärtusest tööandjate jaoks ja keda on vähem õpetatud neid oskusi esile tooma.

4.7.3. Noorte suurt tööpuudust arvestades tuleb luua võimalused koostööks avaliku ja erasektori tööhõiveasutuste, vabatahtlike organisatsioonide (sh noorteorganisatsioonide) ja töötajate vahel. See võib aidata suurendada vabatahtlikes organisatsioonides omandatud mitteformaalse ja informaalse hariduse nähtavust ja teadlikkust selle tähtsusest ja väärtusest ning tugevdada vastastikust usaldust.

4.7.4. Toetada tuleks vabatahtlike organisatsioonide hindamis- ja koolituskavade arendamist, sest nende olemasolu on seotud oskuste arendamisega kõrgemal deklareeritud tasemel. Sellega seoses on oluline silmas pidada ka asjaolu, et vabatahtlike organisatsioonide tegevused on märkimisväärselt erinevad. Sama kehtib ka näitajate suhtes, mida vabatahtlike organisatsioonid kasutavad oma tegevuse käigus omandatud oskuste hindamisel. Seetõttu tuleks vabatahtliku tegevuse valdkonnas senisest suuremal määral ühtlustada terminoloogiat ja hindamismeetodeid. Näitajate ühtlustamise tulemusel võib näiteks rohkem vabatahtlikke olla teadlik oskustest, mida nad omandavad vabatahtlikes sotsiaalteenustes osalemise kaudu.

4.8. Valideerimise vahendid

4.8.1. Nõukogu soovitusel tuuakse läbipaistvuse tagamiseks esile ühtsed Euroopa valideerimise vahendid nagu Europassi raamistik ja Noortepass. Liikmesriigid peaksid tagama, et „valideerimise meetmed ning formaalharidus- ja koolitussüsteemis kohaldatavad ainepunktisüsteemid, näiteks ECTS ja ECVET, [oleksid] omavahel kooskõlas”.

⁽⁶⁾ Learning while working. Success stories on workplace learning in Europe, lk 59, Cedefop 2011.

⁽⁷⁾ http://issuu.com/yomag/docs/reportnfe_print

4.8.2. Kodanikuühiskonna organisatsioonides osalemise käigus omandatud teadmised ja oskused on väärtuslikud ka tööturul, kuid need on sageli dokumenteerimata või ei ole piisavalt nähtavad. Seetõttu tuleb toetada selliste enesehindamisvahendite arendamist ja kasutamist, mis aitavad inimestel kindlaks määrata ja kirjeldada kodanikuühiskonna organisatsioonides osalemise käigus omandatud õpiväljundeid. Näiteks isikliku dokumendikausta koostamine omandatud pädevuste kohta võib pakkuda inimestele lisaväärtust tulevastes haridus- ja karjäärialastes püüdlustes.

4.8.3. Tunnistused ja dokumendikaustad on mitteformaalselt ja informaaalselt omandatud pädevuste ja kvalifikatsioonide valideerimise oluline vahend. Mitteformaalse hariduse pakkujad peaksid seadma eesmärgiks selliste tunnistuste/dokumentide väljastamise, milles kirjeldatakse üksikasjalikult haridustegevuses osalemise olemust ja väljundeid, ning teavitama inimesi selle tegevuse väärtusest. Kõnealused dokumendid on väärtuslikud eelkõige hariduse seisukohast (parandavad inimeste teadlikkust oskustest ja pädevustest, mille nad on omandanud kodanikuühiskonna organisatsioonides, ja sellest, kuidas nad saavad neid oskusi kasutada töö otsimisel ja edaspidises õppes), mitte saavutuse tõendamise vahendina.

4.8.4. Komitee on juba toetanud Euroopa oskuste passi loomist ja ka vahendit „Europassi kogemused”. Komitee on seetõttu pettunud, et Euroopa Komisjon on selle algatuse rakendamise peatanud.

Brüssel, 16. september 2015

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE
